

hvorfor man i det hele taler om „tvungen“ og om „Tvang“ her. Alle gældende borgerlige Love indføre jo for saa vidt Tvang. Og jeg forstaaer ikke ret, hvad det ærede Medlem mener med, at vi leve i en relativ Verden. Ja, i mange Henseender er Verden relativ, men der er dog virkelig ogsaa absolutte Ting, der er virkelig en absolut Sandhed. Dette Glas her er ikke nogen Relativitet. Netop i den synlige borgerlige Verden, der gælder for saa vidt det absolutte, derfor kunne vi lovgive om den borgerlige Side af Ægteskabet, men saa snart vi komme ind paa den aandelige Side, gælder Relativiteten; der skulle Folk have den størst mulige Frihed. Men det, jeg ønsker at understrege atter og atter overfor de forskellige Medlemmer, er, at vi netop sigte til at give den størst mulige Frihed; naar vi faa alt det juridiske bort fra den kirkelige Vielse, da først kommer den virkelige Frihed, den kan ikke komme frem, saa længe alle de juridiske Momenter spille med ind.

Jeg har ikke villet tale om den berømte Mureraffære, den er jo alle i frisk Erindring, og det er ikke for dette enkelte Tilfældes Skyld, men for selve Sagens Skyld, at vi ønske denne Sag ordnet. Men saa længe Ægteskabssagen sorterer baade under Justitsministeren og Kultusministeren, saa længe er der en Sammenblanding, saa at der ikke kan opnaas fuld Frihed for begge Parter, men at dette, at der fastsættes en almindelig borgerlig Regel om, hvad Samfundet maa kræve for at godkende et Ægteskab som samfundsberettiget, at det skal kunne være en Tvang for nogen, er ganske utænkeligt. Det er en fuldstændig Spøgelsetro at tro, at det kan være en Samvittighedstvang for nogen. Det er det kun, indtil man faar det almindelige borgerlige Ægteskab at se i Virksomhed, saa falder Frygten bort i ganske kort Tid. Jeg skal f. Eks. nævne, at i Sønderjylland er det saaledes, at Folk, som skulle giftes, ordne først den juridiske Side. De gaa hen til en Ægteskabsforstander, faa Kontrakten underskrevet, men gøre det i deres daglige Tøj, og ganske som man gaar hen og foretager en anden borgerlig Handling. Naar man saa har faaet den Ting til Side og faaet de juridiske Papirer i Orden, gaar man hjem og ifører sig Fæstdragten og kører til Kirken, og det betragte de som den egentlige Indvielse af deres Ægteskab. Det staaer jo ethvert Menneske fuldstændig frit for at betragte den kirkelige Indvielse som den egentlige Helligelse af

deres Ægteskab. Det, at de først skulle hen og underskrive en juridisk bindende Kontrakt, behøver ikke at øve noget Tryk paa deres Samvittighed. Det er ganske utænkeligt, og det er ogsaa kun som et Skræmmebillede, det kan opstilles. Saa snart man ser det i Virksomhed, vil det ganske bortfalde.

Jeg tror nu, at jeg har bemærket noget til de vigtigste af de forskellige Indvendinger, der ere gjorte, i alt Fald Grundtankerne, om jeg end ikke har henvendt mig til de forskellige Talere hver især. Jeg skal kun tillade mig i Forbigaaende at bemærke til det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds (Hammerich), at Valdemar den store netop var, hvad vi vilde kalde borgerlig viet, det var altsaa ikke en løs Forbindelse, han levede i, for det har det ærede Medlem ganske vist Ret i, at hvis Kristoffer var Valdemars Søn udenfor Ægteskab, saa vilde der ganske vist ikke kunne drages nogen Sammenligning dermed, men Valdemar og Tove havde, saa vidt man kan tro de nyeste historiske Forskninger, indgaaet Ægteskab efter Landets Skik den Gang, altsaa hvad vi vilde kalde borgerlig Ægteforening. Men senere blev han kirkelig ægteviet til Dronning Sofie, og derfor erklærede man i Modsætning til, hvad der hidtil havde været Skik i Danmark, at hans Søn, der var født i et Ægteskab, der kun var borgerligt, ikke kunde anerkendes som Konge i Landet.

Med Hensyn til de forskellige Stormænds Stilling kan det jo slet ikke om-disputeres, at baade Luther og Grundtvig i Virkeligheden stode paa den Side, jeg forsvarer, og at det i Virkeligheden er den gode gamle Skik, som vi ville rense for det Paahæng, den har faaet fra Kirken i misforstaaet Iver fra dens Side — jeg tror ikke, Kirken har gjort det af ond Hensigt eller af Herskelyst, men i misforstaaet Iver, fordi den tænkte: jo mere jeg drager ind under mit Omraade, selv om det egentlig er juridiske Ting eller andre borgerlige Ting, desmere Indflydelse faar jeg. Men i vore Dage vil det mere og mere blive klart for Mennesker, særlig for de aandelige vaagne, at ad den Vej vinder Kirken ikke større Indflydelse — tværtimod.

Derfor siger jeg: de, som ere bange for, at Ægteskabet skal tabe i Hellighed ved almindelig borgerlig Ægteskabs Indførelse, tage ganske fejl. Naar det bliver saadan, at alle Mennesker skulle indgaa borgerlig Ægteforening, vide de, naar de derefter komme til Kirken, hvad de komme derfor. Men naar de nu komme der efter